

JOHANNES DE PARKIET
Mark Haayema & Medy Oberendorff (Illustratie)
Rubenstein
(door Bert Wastijn)

OVER DE MAKERS

Mark Haayema, geboren in 1985 in Hardenberg (Nederland), woont en schrijft in Soest. In 2011 verscheen zijn eerste prentenboek. Naast kinderboeken schrijft Mark theatervoorstellingen voor onder andere Herman van Veen. Ook is hij als acteur en poppenspeler te zien (geweest) in bijvoorbeeld *Sesamstraat*, *Alfred J. Kwak* en *Het Klokhuis*.

Met zijn verhalen wil Mark aanzetten tot denken. Ze moeten leuk zijn, spannend, grappig, maar mogen best wat aantippen. En met zijn prentenboek *Johannes de Parkiet*, won hij Vlag en Wimpel 2019!

Naar: www.rubinstein.nl

Medy Oberendorff studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten Maastricht en behaalde een Master Wetenschappelijke Illustratie aan de Universiteit Maastricht. Met een naar eigen zeggen *geheel eigen stijl* zoomt ze in op de dieren en planten die ons dagelijks omringen. Met een fijne en gedetailleerde weergave van de realiteit, probeert ze in haar werk de schoonheid van de dieren te laten zien.

Naar: www.rubinstein.nl

1. VOOR HET LEZEN

Het verhaal van *Johannes de Parkiet* heeft vele lagen. Het gaat over vogels, en parkieten. Het gaat over 'vreemde vogels' die ergens 'binnen komen dringen'. Voor je start met het lezen kan je kiezen welke laag in het verhaal je wil aanspreken. Hieronder staan de twee (van vele) opties. *Noot: dit boek kan persoonlijke normen en waarden aanraken. Zowel van jezelf, je organisatie, bij de kinderen als bij de ouders. Ga hier bewust en respectvol mee om.*

Kennismaken met Vogels

In deze introductie beperken we ons tot het kennismaken met de verschillende vogels. In bijlage 2 zit een minimale kijkkaart voor de vogels in het boek. Normaal gezien staat elke vernoemde vogel op de kaart, en bijna alle getekende vogels ook.

Het doel van de introductie is vooral luchtig (ten opzichte van het verhaal) en wil de kinderen laten nadenken over vogels door er een te tekenen. Daarvoor zijn verschillende mogelijkheden. *Noot: De oefening kan ook als na-verwerking gebruikt worden.*

Materiaal

- Papier, eventueel de papieren met een snavel op (bijlage 1)
- De kijkkaarten voor vogels (bijlage 2)
- Materiaal om te tekenen en kleuren

Kies gerust zelf (of laat de kinderen kiezen) of je enkel papier met of zonder snaveltjes aanbiedt. De vogel die ze tekenen hoeft op zich niet per se te bestaan.

Optie 1: Je laat de kinderen een vogel tekenen op een blad. Zonder expliciete inspiratie, gewoon uit hun hoofd.

Optie 2: Je kan eerst met de kinderen buiten vogels gaan bekijken en dan een vogel natekenen.

Optie 3: Je kan de kijkkaart voor vogels als inspiratiebron gebruiken (als kaart of als geknipte kaartjes).

Suggestie: als je gaat wandelen, kun je de kinderen ook vogels laten fotograferen.

Wanneer elk kind een tekening heeft, kun je in een kringgesprek kort terugkoppelen.

- Wat hebben ze getekend? Waarom hebben ze dat zus of zo gedaan? Welke vogel hebben ze gekozen?
- Waar hebben ze al allemaal vogels gezien? (*buiten, in de zoo, aan zee, in de stad, in een kooi.*)

En zo komen we tot het boek. Waar we hen meenemen naar Johannes de Parkiet. Die bij Gijs woont.

Ik was hier eerst: een filosofisch gesprek

Een van de andere lagen in het boek is minder evident vast te pakken. Omwille van de aard van het thema is een filosofisch gesprek de ideale werkvorm. Het interessante aan filosoferen is dat je met een vraag kan starten en samen op zoek kunt gaan hoe de kinderen erover denken en er geen juist of fout antwoord is. Dat kan dus ook niet van de begeleider gevraagd worden.

Het moeilijke aan filosoferen is om als gespreksleider geen oordeel te hebben en alle antwoorden als waardevol te aanvaarden. Probeer een gespreksomgeving te creëren waar vrijuit praten met respect voor elkaar en elkaars mening centraal staat. Werk eventueel met de vogelstok van Johannes als praatstok die de kinderen kunnen doorgeven, zodat de vinger niet moet worden opgestoken.

De vraag die hier centraal zou kunnen staan, luidt als volgt: “*Als ik hier nu het eerst zou zijn aangekomen, is dit dan allemaal van mij?*” Maak de ‘hier’ concreter met je locatie. Bijvoorbeeld als je als eerste in de bibliotheek was, of in de klas, of ...Ga gericht doorvragen. Enkele voorbeelden:

- Wie is akkoord? Waarom? Wie is niet akkoord? Waarom niet?
- Van wie zou dit allemaal (nog) kunnen zijn?
- Wanneer beslist iemand ‘dit is nu van mij’?
- Als iets van jou is, blijft het dan voor altijd van jou? Wanneer kan dat veranderen?
- Met wie vind je het leuk om te delen wat van jou is? En met wie eerder niet? Hoezo?
- ...

Ook hier komen we tot het verhaal van Johannes. Want onze Parkiet ontmoet enkele vreemde vogels...

2. TIJDENS HET LEZEN

Tips en opvallende elementen

Indien gewenst, kan je de kijkkaart voor vogels (bijlage 2) door de kinderen laten gebruiken tijdens het lezen. Afhankelijk van je groep, kan dat kinderen helpen om naar de prenten te kijken. *Opgelet: het kan ook storend werken voor het verhaal. Stem dit af op je groep en hoe jij de groep ervaart.*

- De schrijver speelt sterk met taal en hoe taal wordt geschreven en uitgesproken. Bijvoorbeeld:

- Op p. 3 schrijft hij 'Hij heeft er eentje. Geen eendje, maar een parkiet.' Grappig?!
- Weten de kinderen eigenlijk wat een volière is?
- Op p. 5 zien we Johannes op zijn nieuwe voederbak zitten. Zie hoe de illustrator ook in de verhouding wil weergeven 'dat er voor 100 parkieten eten is' (p. 6)
- Op p. 21 lezen we hoe dit de druppel is die de drinkbak doet overlopen. De drinkbak?
- Sommige illustraties, zoals de doos met zebravinken (p. 8) of de zak met voeder, lijken wel heel erg op een foto, niet?
- De vormgeving vormt in dit boek, naast illustraties (prenten) en tekst een eigen laag. Merk op hoe op p. 9-10 de tekst letterlijk tussen Johannes en de zebravinken staat. Zie hoe statisch Johannes overkomt op deze prent, en hoe dynamisch de zebravinken lijken. Merk je het verschil met p. 13-14 wanneer hij aan de vinken gewoon wordt?
- Het geluid van de Ara's (p. 15) komt hard binnen bij Johannes. Ook proberen tijdens het voorlezen?
- Op p. 17 zit wat ritme in de tekst. Telkens is er een stukje over een vogel, waarna komt met 'maar Johannes ...', 'maar Johannes...', 'het kan Johannes...'
- Zie je op diezelfde pagina hoe Johannes is afgebeeld? Zie je gelijkenissen met een vogel op p. 18? Vergelijk Johannes eventueel met zichzelf op p. 15.
- Op p. 29 lezen we opnieuw: 'ach, waarom ook niet. Het went vanzelf.' Merk je de taal-cirkel op?

3. NA HET LEZEN

Tip: Wees je voldoende bewust van je persoonlijke waarden en normen in kader van dit thema. Ga hier bewust mee om.

Kringgesprek over het verhaal (beschouwen)

We volgen Johannes in zijn nieuwe Volière, waar plots heel wat vreemde (en ongewenste) bewoners komen opdagen.

Richtvragen over het verhaal

- Voor we naar het inhoudelijke verhaal van Johannes gaan, kan je er de eerste pagina eens bij nemen. Daarop staat 'Dit verhaal begint waar ...'. Dat is toch wel bijzonder. Maar...
 - Wie is (volgens de kinderen) de 'stem' die dit vertelt? Is dat Gijs? (Nee, want er wordt ook over Gijs verteld.) Het is een soort Alwetende Verteller die het verhaal vertelt. Maar wie is dat toch? Is dat Johannes die later vertelt over vroeger? Dan zou hij toch 'Ik' gebruiken?
 - Zou het de schrijver zelf zijn? Wie zou het nog kunnen zijn? En waarom?
- Welk effect heeft dit op het verhaal? Het werken met deze stukjes vooraan, in het midden, achteraan?
- Als je dan het laatste blad er bij neemt, lezen we 'Het verhaal van Johannes de parkiet gaat nog verder ...' Wat betekent dat voor dit verhaal? Wanneer speelt het zich af? (Niet nu, maar in het verleden. Want het is voorbij.) Hoe weten ze dat?
- Wat is er toch aan de hand in die Volière? Wat gebeurt er met onze Johannes de Parkiet?
- We lezen "in de volière kunnen wel 100 vogels" en "er is eten voor wel 100 parkieten". Wat denken de kinderen dan over het feit dat Johannes het zo lastig had? Wat zou daar de reden van kunnen zijn? (Hier is geen fout antwoord.)
- Op p. 28 lezen we 'misschien had hij wat beter zijn best moeten doen om te wennen. Maar het ging gewoon te snel.' Hoe snel ging het volgens de kinderen? Hoe zou het anders kunnen gelopen hebben? Is dit volgens de kinderen een goede reden voor Johannes om het zo lastig te hebben?

Enkele detailvragen:

- Waarom zou Gijs in het begin er voor kiezen om eerst de (kleine) kooi van Johannes in de grote volière te zetten? (om te wennen, om het gewoon te worden) Wat betekent dat eigenlijk, wennen? (iets gewoon worden, zich aanpassen). Hier kan het interessant zijn om te luisteren naar hun ervaring op school: als ze naar een nieuwe of andere school/klas gingen. (open antwoord)
- Op p. 5 lezen we "Voorzichtig fluit Johannes een eigen wijsje. Hij zal wel even moeten wennen en dat is iets wat je gewoon moet doen. Je kunt heel hard roepen dat je niet wilt wennen, maar het gebeurt

toch. Of je nu wilt of niet. En voor je het weet, weet je niet beter en ben je gewend.” Wat zou de schrijver daar mee willen vertellen? (open antwoord)

- Voor Johannes is het bezoek van de zebra-vinken ongewenst. Waarom is dat? (Hij wil de rust bewaren, hij wil de volière voor zich alleen houden, hij wil niet dat zijn leven verandert.)
- Op p. 12 is er een interne dialoog van Johannes. Hij wil niet tegen de vreemdelingen praten, ze zijn niet te verstaan en eten ander eten. Hij kokhalst bij de gedachte. Waarom zou dat zijn? (Hij heeft veel schrik?) Wat denken de kinderen hierover? (Open antwoord).
- Johannes wordt boos op Gijs. Waarom? (Hij heeft elke vreemde vogel er gewoon bij gestopt. Dat wordt een zootje. ...)
- Hoe voelen de andere vogels zich eigenlijk in de volière (en bij Johannes)? Dat weten we niet. Maar ze lijken het wel oké te vinden.)
- Wanneer Johannes boos is, schreeuwt hij dat hij ‘zelfs geen dankjewel krijgt’. Wat vinden de kinderen? Moeten de andere vogels Johannes dankbaar zijn?
 - o Doorvraag: van wie is de kooi? En wie is dan de baas? Wie moet dankjewel zeggen/krijgen?

Tip: het kan helpen om af en toe een tekening uit het boek te tonen bij een bepaalde vraag. De tekeningen kunnen de kinderen helpen bij het navertellen.

Richtvragen over de illustraties

Bekijk samen met de groep de kaft en de tekeningen in het boek.

- Wat vinden ze van de tekening(en) (probeer de woorden mooi of lelijk te vermijden)? Laat de kinderen nadenken wat ze van de tekening of delen van de prenten vinden. Het helpt om hen te laten omschrijven wat ze zien. Vraag welke dingen ze grappig vonden, waar ze minder blij van worden of wat ze zelf uit de tekening zouden knippen.

Vragen die je bij de prenten kunt stellen:

- Wat zie je allemaal op de tekeningen? (De tekeningen zijn precies foto's. Ze hebben kleuren, maar zijn vaak vooral zacht (pastel).)
- Welke kleuren gebruikt de illustrator-kunstenaar hier? (Alle kleuren. Er zijn niet echt kleuren die ze niet gebruikt.)
- Heeft de illustrator-kunstenaar dingen getekend zoals ze ook in het echt zijn? (kleurgebruik, grootte ...)? (De illustrator gebruikt bijna levensechte tekeningen.) Wat vinden de kinderen daarvan? Laat ze de vogels eventueel vergelijken met de kikkaart (bijlage 2).
- Laat de kinderen ook even kijken naar het gelaat van de vogels. Welke emotie toont de mimiek van:
 - o Johannes de Parkiet op p. 9? (*Verveeld, geïrriteerd...*)
 - o Johannes de Parkiet op p. 17? (*Hij kopieert... dus hij steekt zich weg? Welke emotie? Bang?*)
 - o De Zijdehoen op p. 26? (*Kwaad*)
 - o Johannes op p. 30? (*Nieuwsgierig?*)
 - o ...
- Laat de kinderen naar de tekeningen kijken en de vogels 'spotten' (als dit tijdens het lezen nog niet gebeurde). Laat hen kritisch kijken naar hoe de tekenaar de vogels tekende. Bijvoorbeeld ook Johannes de parkiet. Laat hen misschien een score geven van 1 tot 5 en verantwoorden waarom de tekenaar die score verdient.

Van Foto naar Foto-Tekening

De illustrator maakt levensechte tekeningen. Een uitdaging niet evident en zeker niet voor groep 2. Daarom proberen we eens iets anders.

Materiaal

- Foto's (bv. Vogels?) (tijdschriften, zelf meegenomen, geprint ...)
- Lijm
- Schaar
- (kleur)potloden

Opdracht – versie 1

- Stap 1 Laat de kinderen een foto kiezen en deze in 2 knippen.
- Stap 2 Laat de kinderen een helft op een papier opkleven.
- Stap 3 Laat de kinderen de andere helft naar eigen voorkeur afwerken:
- Zo waarheidsgetrouw mogelijk (zoals de illustrator)
 - Zo fantasierijk mogelijk (helemaal **niet** zoals de illustrator)
 - Zoals de tekenstijl uit een ander boek vanuit de KJV: om de illustraties te vergelijken.

Opdracht – versie 2

- Stap 1 Laat de kinderen een foto kiezen en deze op een papier kleven.
- Stap 2 Laat de kinderen met stiften of potloden over de foto heen kleuren. Probeer hen te stimuleren dat je bijna niets meer van de foto zelf ziet, maar alleen maar potlood of stift. (afgedrukte afbeeldingen of foto's uit tijdschriften en kranten zijn hier het meest geschikt voor)

Tip: Zoals in '1 Voor het lezen' aangegeven, kan je de werkvorm rond de vogels ook hier gebruiken.

ANDERE LEESTIPS

- Onderweg / Francesca Sanna (Davidsfonds / Infodok, 2016)
- Boom-Boom: over vreemden en vrienden / Dimitri Leue, Sabien Clement (Illustrator) (Lannoo, 2017)
- Vrolijke vogels / Jean Roussen, Emmanuelle Walker (Illustrator) (Karmijn, 2015)

Wil je graag meer rond het thema migratie werken? Dan is de website www.kleurbekennen.be misschien wel een mooi startpunt.

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren. Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.